

KARI
TOSSAVAINEN

Alkulähde

Alkulähde

Kari Tossavainen

ALKULÄHDE

L<i>J

© 2026 Kari Tossavainen

Taitto ja kansi: Books on Demand

Kirjan kansi: yksityiskohta Miquel de Olividadizon (1538–1573)

maalauksesta Batalla del anohecer

Valokuva: Kari Tossavainen 2025

Kustantaja: BoD · Books on Demand,

Mannerheimintie 12 B, 00100 Helsinki, bod@bod.fi

Kirjapaino: Libri Plureos GmbH,

Friedensallee 273, 22763 Hampuri, Saksa

ISBN: 978-952-89-1371-9

PÄIVILLE, SAANALLE, ILARILLE

Takaisin on eteenpäin.
Jotenkin eteenpäin.
Tästä lähtien pelkästään takaisin.
Ei enää tästä lähtien milloin
takaisin milloin takaisin eteenpäin.
Tästä lähtien pelkästään takaisin.
Takaisin tarkoittaa takaisin eteenpäin.
Takaisin tarkoittaa jotenkin eteenpäin.
Samuel Beckett

Ottakaa vettä pulppuavasta lähteestä,
niin saatte kokea todellisen seikkailun.
Eufemian laulut

SAATESANAT OLETETULLE LUKIJALLE

Legendan mukaan toscanalaisen feodaaliherran poika Galgano Guiletti (1148–1181) oli ritarivihkimyksensä jälkeen viettänyt vuosia taistelukentillä, ja oli matkalla takaisin kotiinsa lähellä Sienan kaupunkia, kun hevonen pudotti Galganon selästään maahan. Legenda kertoo, että näkymätön enkeli ilmaantui paikalle nostaen ritarin jaloilleen ja ohjaten hänet Monte Siepin karulle kukkulalle lähelle ritarin kotikaupunkia Chiusdinoa. Kukulalle noustuaan ritari Galgano näki näyn Jeesuksesta, Mariasta, apostoleista sekä paikalle rakennettavasta pyöreästä kappelista. Enkeli kehotti Galganoa katumaan syntejään ja jättämään väkivaltaa täynnä olevan elämän. Galgano vastusti näkymättömän enkelin vaatimusta julistaen, että hän oli ritari ja kykeni elämään vain soturin yksioikoista elämää. Todistaakseen osansa väistämättömyyden Galgano tempaisi esiin miekkansa tarkoituksenaan halkaista vieressään olleen kiven, mutta ritarin hämmästykseksi miekka upposi kahvaa myöden kiveen jääden siihen peruuttamattomasti kiinni. Kokemansa ihmeen seurauksena Galgano hylkäsi sotaosan ritarielämän ja asettui kukkulalle erakoksi eläen sopusoinnussa villieläinten kanssa.

Heti pian 33-vuoden isässä kuoltuaan Galgano julistettiin pyhimykseksi ja hänen hautansa ympärille rakennettiin pyöreä kappeli, vastaavanlainen, jollaisen ritari oli nähnyt näyssä. Vuosien kuluessa pyöreästä kappelista tuli suosittu pyhiin-

vaelluskohde, jossa kerrottiin tapahtuvan ihmeitä. Vuoteen 1220 mennessä kappelin läheisyyteen valmistui merkittävä sisterssiläinen San Galganon luostari. Tänä päivänä luostari on edelleen henkeäsalpaavan kaunis nähtävyys, vaikkakin rakennus on autioitunut ja katoton. Galganon erakkomajan ja haudan paikalle rakennettu pyöreä kappeli kiveen upotettuine miekkoineen on niin ikään edelleen olemassa.

Tämän vuosisadan vaihteessa kaukaa pohjoisesta Sienaan saapunut pariskunta vieraili eräänä rajuilmaa enteilevänä päivänä San Galganon luostarissa. Käyskenneltyään autioituneen luostarin ympäristössä pariskunta hakeutui luostarin pyöreään kappeliin. Rakennuksen karua kauneutta ja sen sisällä nähtävillä olevaa kiveen iskettyä miekkaa ihmeteltyään he yhteistuumiin sytyttivät kappelin alttarille toivomuskynttilän. Hiljaisuuden vallitessa pariskunta katseli hetken palavia kynttilöitä ennen paluutaan nousevan myrskyn editse Sienaan ja sieltä muutaman päivän kuluttua takaisin pohjoiseen. Pariskunnan kotiinpaluusta ennätti kulua vain joitakin viikkoja, kun San Galganon pyöreän kappelin hiljaisuudessa esitetty harras toive kävi toteen.

Kirjan tarinassa ei ole kyse ihmeistä vaan ennen kaikkea paikoista ja niihin suuntautuvista matkoista. Ihminen luo käsityksensä paikasta kokemansa ja siitä keräämänsä informaation avulla. Ihminen myös kaipaa paikkoja, joita ei todellisuudessa enää ole tai joita ei koskaan ollut. Amerikkalainen kirjailija Paul Auster tiivistää omakohtaisen ja yleisesti hyväksytyn todellisuuden kysymykseen: Onko tapahtuman pakko olla totta ennen kuin se hyväksytään totena, vai tekeekö jo usko tapahtuman totuuteen siitä totta, vaikka tapahtuneeksi oletettua asiaa ei tapahtunut?

Minulla ei ole antaa vastausta esitettyyn kysymykseen. Yhdestä seikasta olen kuitenkin varma. San Galganossa tapahtuu ihmeitä.

Oulussa 12.9.2025

Kari Tossavainen

SAAPUMISET

Olemme saapuneet nähdäksemme. Menneisyys ja tulevaisuus eivät kosketa meitä. Näemme tapahtuvan, annamme sen lipua ohitsemme, niin kuin pilvet lipuvat yllämme ilman että kiintyisimme niihin. Tuleva on edelleen tuleva meistä riippumatta. Emme muunna sitä historiaksi, jo eletyksi. Olemme vailla ajan painolastia, sillä tehtävänämme ei ole kiinnittää huomiota syy- ja seuraussuhteisiin. Emme laadi ennusteita tai surkuttele ihmiskohtaloita. Olemme kuin järkähtämätön kallioseinämä, joka tynesti huomioi ympärillään tapahtuvan. Tosin väkevinkin kallio lopulta murenee ja hajoaa hiekaksi. Meidän osamme on jatkuvuus. Me myötäelämme liikkeen ja liikkumattomuuden. Olemme niiden todistajia, ilman että todistuksellamme on mitään merkitystä.

Joku ulkopuolinen on pyytänyt meitä olemaan läsnä tarinan alkaessa, jotta tuo aikaan ja paikkaan sidottu voi uskotella itselleen, että tarinalla, jonka hän aikoo kertoa, olisi itsessään jokin arvo. Jotta tarinan päätyttyä siinä olisi sija ihmisen vaalimille käsitteille kuten muuttumattomuudelle, merkityksellisyydelle ja ikuisuudelle.

Meille tämä järjestely sopii. Se ei vaadi meiltä mitään. Olemme perimmältämme poissuljettuja kaikelta. Tarinaa eteenpäin vievä taho saa sen sijaan mahdollisuuden kertoa haluamansa. Näkijöitä olemme me, mutta tarinan kertoja saa huomiomme käyttöönsä muuntaakseen ne kertomuksen yksityiskohdiksi. Tarinassa on aika ja paikka. Niiden myötä in-

himilliset tunteet astuvat kuvaan. Tarinan kertojan on myös mahdollista selittää ja edistää juonta vihjeiden tai viittausten avulla. Me emme noihin kerronnallisiin keinoihin puutu. Vastuu on tarinan kertojalla ja sen oletetulla lukijalla. Kaikki kertomuksessa esitettävät väitteet, johtopäätökset, kuvatun todellisuuspohja, henkilöt, heidän keskinäiset yhteytensä, yksittäiset tapahtumat ovat vain ja ainoastaan kertomuksen kirjoittajan sepitystä. Hän esittää tapahtuneesta oman tulkinsansa, johon oletetun lukijan on tyytyminen.

Maisemaa hallitsevat puut. Pilviin kurottautuvat männyt ja kuuset ovat väkeviä. Ne imevät tarvitsevansa ravinteet peruskalliota peittävästä maaperästä, joka on yhdellä kertaa karu ja hedelmällinen. Havupuun kaarnaan linnut, nisäkkäät ja hyönteiset ovat kaivertaneet puumerkkinsä. Myrskytuulet ja rankkasateet ovat kurittaneet puiden runkoja ja juuristoja. Uhmakkaina ne ovat pitäneet pintansa. Kuivuuden ja myrskysalamoiden sytyttämät metsäpalot ovat tuhonneet puita, mutta tämä ikimetsä on selviytynyt.

Elinvoimaiset jättiläiset suojelevat heikompiaan, vasta maan pinnalle nousseita taudeille ja tuholaisille alttiita taimia, jotka jättiläisten varjosta ponnistelevat valoa kohti. Ne yksilöt, jotka eivät ole selviytyneet, ovat kuivuen käpristyneet. Tuuli on pyyhkinyt heikot irti maankamarasta juurineen ja luontaisille vihollisille altistuneet puut ovat kaatuneet rysken maahan. Ympäröivä luonto on toviksi hiljentynyt, kuin kunniaa tehden, mutta heti pian linnut ovat jatkaneet lauluaan, metsän eläimet puuhiaan, sillä tapahtuneessa ei ole mitään erityistä. Puu jatkaa maatuen elämäänsä. Se tarjoaa ravinteita sienille, hyönteisille ja eliöille, jotka ottavat hajoavan yksilön kodikseen. Maa palauttaa ravinteet takaisin kiertoon, jotta uusi voi kasvaa ja kukoistaa.

Voisimme jäädä tähän pitäytyen yksinomaan puissa, ihas-
tella niiden olemassaolon selkeyttä ja vakaata jatkuvuutta. Sen
sijaan tarinan kertoja velvoittaa meitä näkemään kauemmas,
laajentamaan perspektiiviä, huomaamaan muutoksen, joka
ei koske vain metsää, mutta jolla on käänteentekevä vaikutus
myös siihen. Niinpä nousemme ylemmäs, aina korkeimpien
jättiläispuiden latvojen yläpuolelle, missä avoin taivas on vas-
tassamme. Tämä on tuulen ja ilmassa kirkuvien lintujen val-
takunta. Tähyämme horisonttiin. Näemme ennen kaikkea
vettä. On kuin näköalapaikkamme olisi saaressa. Välkehtivä
sininen kangas ulottuu loputtomiin, sen kaikkivaltiuuden rik-
kovat saaret sekä niemet, jotka työntyvät esiin mielikuvituk-
sellisine muotoinen. Lisäksi ovat matalikot ja karit. Kyse on
useiden järvien muodostamasta vesistöstä, josta kertoja haluaa
käyttää nimitystä savolaisten meri.

Vesi on tärkeässä osassa seuraavan saapumisaallon käynnis-
tyessä. Tähän mennessä olemme nähneet metsässä monen-
laisia kulkijoita: oravia, jäniksiä, hirviä, kauriita, ilveksiä,
ahmoja, susia sekä karhuja, vain joitakin eläinlajeja maini-
taksemme. Nyt tilanne muuttuu. Vesistöjä hyväksi käyttäen
näköpiiriin ilmaantuu uusi eläinlaji, ihminen. Ihmiset ovat
ensimmäiset lajiaan, tai ehkä me emme vain ole aiemmin
kiinnittäneet heihin huomiota, Meille he ovat vain yksi laji
muiden joukossa. Nyt tarinan kertoja haluaa meidän keskit-
tyvän tähän erityiseen lajiin, tekevän sen tavoista ja toimista
yksityiskohtaisia havaintoja. Meitä ei kiinnosta, mistä he il-
maantuvat. Todennäköisesti tänne saapuvat yksilöt tulevat
useasta ilmansuunnasta, sillä mitä tarkkaavaisemmin me noita
uusia tulokkaita tarkkailemme, sitä vakuuttuneemmaksi tu-
lemme siitä, että vaikka he ulkoiselta olemukseltaan muis-
tuttavat toisiaan, eroavat heidän arjen toimintatapansa ja us-
komuksensa eräiltä osin toisistaan. Yhteistä heille on, että he

ovat liikkuvia keräilijöitä ja metsästäjiä, jotka toimivat joko yksin tai pienissä ryhmissä. Alituisen läsnä oleva nälkä pitää heidät liikkeellä. On löydettävä ravintoa, jotta elämä jatkuisi, jotta jälkeläisistä voisi edes haaveilla.

Aika on näille metsäläisille jokapäiväiseen sidottu käsite. On valon ja pimeän aika. On kylmän ankaran talven ja valoisin kesän aika. Molemmissa vuodenaajoissa on haasteensa ja mahdollisuutensa. Kesällä ravintoa on enemmän tarjolla; on monenlaista riistaa, vesistöt tarjoavat kalasaaliita, keskikesästä alkaen kypsyvät marjat ja sienet. Myös ravinnoksi kelpaavat kasvit ja juuret poimitaan talteen. Eikä tarkkaavaisen keräilijän silmiltä jää huomaamatta mehevät hyönteiset ja toukat, jotka tottuneet sormet poimivat talteen. Elämä on jatkuvaa liikettä, siirtymistä paikasta toiseen. Kaikki tarvittava kulkee mukana. Keräilijämetsästäjät viettävät yönsä ja lepohetkensä avoimen taivaan alla, tiheäoksaisten puiden suojissa, havumajoissa, laavuissa tai alkeellisissa nahoin ja tuohin päällystetyissä kodissa. Asumukset tulee voida pystyttää ja purkaa nopeasti, sillä kartoittamattomilla seuduilla vaanii monenlaisia vaaroja. Talven ankaruutta vastaan on ainoastaan metsäläisen oma kekseliäisyys ja ahkeruudella ansaittu tuotto. On koottava riittävästi polttopuita, jotta raajat eivät palellu ja käy käyttökelvottomiksi. On varmistettava, että ravintoa on varastoissa edessä olevia pitkiä ajanjaksoja varten, jolloin ravinnon saanti on ankarien ponnistusten, usein pelkän onnen varassa. On hankittava turkiksia, ei vain vaatteiksi vaan yhtä lailla asustusten tilkkeeksi pitämään pureva pakkanen loitolla. Pitkinä hyytävinä talviöinä ja huurteisina päivinä yksittäisellä keräilijämetsästäjällä tai useammalla yhteen kerääntyneellä saman tien kulkijalla on aikaa pohtia ankaraa elämää, siihen sisältyviä vastoinkäymisiä ja vaatimuksia. Niihin tulee löytää ratkaisut, jotta elämää täällä pohjoisessa olisi mahdollista jatkaa.

Tuo pakottava tarve hakea vastauksia, pureutuminen syy- ja seuraussuhteisiin, saa lopulta aikaan muutoksen, jolla on käänteentekeviä vaikutuksia niin yksittäiselle keräilijämetsästäjälle kuin tämän vaaroista ja taudeista selviävillä jälkeläisille. Entä jos meitä olisi enemmän? Mitä jos useampi jakaisi päivittäiset haasteet? Ihmisen keho tuottaa lämpöä, tiiviinä ryhmänä kehot lämmittävät tehokkaammin toinen toisiaan. Useamman asukkaan ansiosta asumuksen tuli ei pääse hiipumaan. Yksi voi pitää yllä tulta, kun toinen käy noutamassa lisää polttopuita. Isossa joukossa jokaisella on mahdollisuus erikoistua siihen minkä parhaiten osaa. Joku on etevä laatimaan suunnitelmia, joiden avulla saadaan enemmän riistaa. Toinen voi kehittää tehokkaampia kalastusvälineitä. Jonkun kädet poimivat näppärimmin talteen marjat, sienet, syötäväksi kelpaavat kasvit ja yritit. Joku voi erikoistua ruuan valmistukseen, niin että metsästä ja vesipyydyspaikkojen äärestä, pitkienkin päivämatkojen päästä palavat saavat eteensä valmiiksi tarjolle asetetun aterian.

Tämä yhteen kerääntymisen päätös mullistaa kaiken. Se näkyy jokapäiväisessä arjessa, ravinnonhankinnassa ja asumisessa sekä kaikessa keskinäisessä kanssakäymisessä. Yksittäisen keräilijämetsästäjän manauksista ja muminasta siirrytään vuorovaikutukselliseen kommunikointiin; kielen avulla vaihdettaviin ajatuksiin, jotka koskevat arkielämän yksityiskohtia kuten vallitsevaa säätä ja sen vaikutuksia päivän toimiin. Puhheen tasolla tuodaan julki ehdotuksia asumuksen käytännön toimivuuden parantamiseksi, esitellään tehokkaampia pyyntitapoja hirven metsästyksen, keskustellaan oudoista ilmiöistä, jotka herättävät yksilöissä pelkoa ja hämmennystä. Joiuin ja lauluin muistellaan poisnukkuneita ja opetetaan jälkeläisille kaikki se, millä on merkitystä, mikä koetaan merkityksellisenä, mille puhe, sanat, tauot, puhumattomuus, merkit ja

Tämä matka Linnanpellolle
tämä matka Linnanmaalle
kahden attraktorin välissä
tarina kirkkaana mielessä
kerron teille linnasta,
sen hallitsijaparista sekä ritareista
ennen kuin on myöhäistä muistaa
tutun kääntyessä vieraaksi
hävitty taistelu!

BoD

9 789528 913719